

مبانی دفاع ملی

نویسندگان:

دکتر فتح‌الله کلانتری

دکتر حیرضا سعادت راد

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

مرکز انتشارات راهبردی

تهران - ۱۳۹۹

سرشناسه	:	کلاتری، فتح‌الله، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	:	مبانی دفاع ملی نویسندگان فتح‌الله کلاتری، علیرضا سعادت‌راد؛ ناظر ویراستار مرتضی چشمه‌نور.
مشخصات نشر	:	تهران: دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، مرکز انتشارات راهبردی، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۲۸۵ص: مصور، جدول.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۲۴۸-۲۲۷-۵
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	دفاع ملی
موضوع	:	Military readiness
شناسه افزوده	:	دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، مرکز انتشارات راهبردی
رده بندی کنگ	:	UA۱۰/۵
رده بندر دیوبند	:	۳۵۵/۰۳
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۳۲۲۷۹۵

مبانی دفاع ملی

نویسندگان: دکتر فتح‌الله کلاتری- دکتر علیرضا سعادت‌راد

ناظر ویراستار: مرتضی چشمه‌نور

صفحه‌آرا: علی مهدی‌زاده

نوبت چاپ: اول- ۱۳۹۹

ناشر: انتشارات دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه -

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۴۸-۲۲۷-۵

قیمت: ۵۷۰۰۰۰ ریال

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ است.

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

مرکز انتشارات راهبردی

نشانی انتشارات: تهران. ضلع شمالی بزرگراه شهید بابایی، بعد از اتوبان هنگام،

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

تلفن ۲۲۹۷۰۳۴۳ نشانی اینترنتی: www.sndu.ac.ir

سخن ناشر

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی به عنوان سازوکاری علمی و سازمانی در توسعه ادبیات راهبردی و آموزش مدیران عالی کشور در حوزه مسائل راهبردی، دفاعی و امنیتی، با بهره‌گیری از بنیان‌ها و نظریه‌های بومی، در صدد تدوین راهبردهای راهبردی به منظور تحقق اهداف منبعث از رسالت و مأموریت علمی خویش است.

این دانشگاه و پژوهشگاه از مراکز علمی کلیدی و حساس در عرصه مسائل راهبردی است که از بدو تشکیل و راه‌اندازی آن پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی در صحنه آموزش مسائل دفاعی-امنیتی به منظور کادرسازی متناسب با اهداف مقدس جمهوری اسلامی در سطوح مدیران عالی کشوری و لشکری پیش‌قدم بوده و وظیفه خطیر خود در جهت آموزش فرماندهان و مدیران عالی‌رتبه کشور را سرلوحه تمامی برنامه‌ها قرار داده است.

این امر هنگامی مهم‌تر می‌نماید که نگاهی پژوهشی را عمیق به پیرامون کشور، منطقه و جهان داشته باشیم؛ چراکه با ظهور تهدیدات نوین در منطقه و جهان، لزوم داشتن چنین کانونی برای به هنگام نگاه داشتن مدیران عالی و فرماندهان تمام کلاً ملموس خواهد بود. از سوی دیگر ایده ایجاد تمدنی بزرگ موجب می‌شود تا این تلاش تعهد موجب توسعه همکاری‌ها و ترغیب سازمان‌هایی گردد که برای پیروی از این هدف متعالی و ایجاد تحول در برنامه‌ها و فعالیت‌ها تولید و توزیع ادبیات راهبردی را یاری نمایند.

با نگرش به این رویکرد و اهمیت موضوع، لزوم تولید و توزیع ادبیات راهبردی در دانشگاه و پژوهشگاه که ماحصل تلاش اساتید و فرهیختگان متخصص در علوم راهبردی و دانش‌آموختگانی است که با نهایت تلاش و کوشش مدت‌زمان مفیدی از دوران زندگی

خود را جهت فراگیری مفاهیم و اصول علوم راهبردی و تدوین رساله دکتری در دانشگاه و پژوهشگاه طی نموده‌اند، نمایان می‌گردد.

در این راستا مرکز انتشارات راهبردی دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی در سه حوزه مدیریت راهبردی، دفاع ملی و امنیت ملی با اهتمام به برنامه‌ها و در چارچوب اهداف و مفاهیم عالیه نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران و تدابیر رهبر معظم انقلاب اسلامی و فرماندهی کل قوا حضرت امام خامنه‌ای مد ظله العالی، سعی در انتقال مفاهیم و آموزه‌های خود به سطوح مختلف مدیران و ارکان جامعه داشته و در این بستر دست‌های پرتوان که نیل به این اهداف را تسهیل می‌نمایند به گرمی می‌فشارد.

و ما توفیقنا آلا بالله علیه توکلنا و الیه نُنِیب
دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

فهرست مطالب

۱۵.....	مقدمه
۱۹.....	فصل اول: کلیات دفاع
۲۱.....	بخش اول- فلسفه دفاع
۲۱.....	دفاع
۲۲.....	تعریف اصطلاحی دفاع
۲۳.....	دفاع غیرعامل
۲۳.....	دفاع عامل
۲۳.....	انواع دفاع
۲۸.....	سطوح دفاع بر اساس حوزه عمل
۳۱.....	سطح دفاع بر اساس سلسله مراتب اجرا
۳۱.....	بخش دوم- دفاع ملی
۳۲.....	رویکرد کلّی یک دفاع
۳۲.....	آرمان ملی
۳۳.....	منافع ملی
۳۷.....	اهداف ملی
۳۸.....	تفاوت بین منافع ملی و اهداف ملی
۳۹.....	بخش سوم- دفاع ملی؛ رویکردها و معناها
۴۱.....	بخش چهارم: تهدیدات و امنیت ملی
۴۱.....	۱- تهدیدات سیاسی- حقوقی
۴۲.....	۲- تهدیدات اقتصادی
۴۲.....	۳- تهدیدات نظامی
۴۲.....	۴- تهدیدات اجتماعی (اجتماعی شده) و فرهنگی
۴۲.....	۵- تهدیدات زیست محیطی
۴۳.....	گونه شناسی تهدیدات از نظر سطح تهدید
۴۶.....	ابعاد امنیت ملی
۴۹.....	سطوح امنیت
۵۳.....	بخش پنجم: قدرت
۵۳.....	انواع قدرت
۵۴.....	تعریف ملت و انواع ملت
۵۴.....	قدرت
۵۴.....	قدرت درونزا با استفاده از ظرفیت های داخلی
۵۵.....	اقتدار
۵۵.....	رابطه گفت و گو با اقتدار دفاعی از دید فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی)
۵۶.....	اقتدار سیاسی و نظامی از ابزارهای تمدن سازی نوین اسلامی از دید فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی)
۵۶.....	رابطه اقتدار سیاسی با اقتدار میدانی از دید فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی)

۵۷.....	قدرت ملی.....
۵۷.....	عناصر تشکیل دهنده‌ی قدرت ملی.....
۶۲.....	قدرت نظامی.....
۶۲.....	عناصر قدرت نظامی.....
۶۵.....	فصل دوم: دکترین، سیاست‌ها و راهبردهای دفاعی.....
۶۷.....	بخش اول: راهبرد ملی و نظامی.....
۶۷.....	راهبرد ملی.....
۶۷.....	راهبرد نظامی (راهبرد دفاعی - امنیتی).....
۷۰.....	دکترین.....
۷۳.....	بخش دوم: سیاست دفاعی.....
۷۳.....	سیاست.....
۷۴.....	سیاست دفاع.....
۷۵.....	چارچوب کلی سیاست در اسلام.....
۷۶.....	چستی سیاست دفاع.....
۸۳.....	سیاست‌های دفاعی و امنیتی.....
۸۳.....	ویژگی‌ها و مؤلفه‌های بنیادی سیاست دفاعی از منظر فرماندهی معظم کل قوا.....
۸۵.....	مؤلفه‌های خاص تأثیرگذار بر سیاست‌های دفاعی ج.ا. ایران.....
۸۵.....	فرهنگ راهبردی.....
۸۵.....	تمایل ج.ا. ایران برای تبدیل شدن به قدرت و طغیان.....
۸۶.....	محیط امنیتی پیچیده.....
۸۷.....	ارزش‌های مادی و معنوی.....
۸۷.....	مؤلفه‌های اساسی در سیاست‌های دفاعی ج.ا. ایران.....
۹۱.....	عوامل مؤثر در سیاست‌گذاری مسائل دفاعی.....
۹۵.....	فصل سوم: اصول و مبانی اندیشه دفاعی از منظر اسلام.....
۹۷.....	بخش اول - جهاد و دفاع در دین اسلام.....
۹۷.....	دفاع.....
۹۹.....	انقسام دفاع.....
۱۰۰.....	تعریف جهاد.....
۱۰۲.....	انواع جهاد.....
۱۰۸.....	دفاع.....
۱۱۸.....	اصول جنگ در اسلام.....
۱۲۸.....	بخش دوم - هنر جنگ در اسلام.....
۱۲۸.....	جنگ و ابعاد آن در قرآن.....
۱۳۱.....	آداب جنگ در قرآن.....
۱۳۲.....	تجاوز از نظر اسلام.....
۱۳۵.....	اهداف جنگ در اسلام.....

۱۳۶.....	ترغیب اسلام به جهاد.....
۱۳۷.....	امدادهای الهی در قرآن.....
۱۳۷.....	اسباب و شرایط پیروزی در جنگ.....
۱۳۹.....	دفاع از منظر امام خمینی (ره).....
۱۴۳.....	ضرورت دفاع.....
۱۴۴.....	تهاجم همه‌جانبه کفر.....
۱۴۹.....	اهداف جهاد دفاعی در اندیشه امام خمینی (ره).....
۱۵۷.....	بخش سوم: انواع دفاع در اندیشه امام خمینی (ره).....
۱۵۷.....	دفاع سیاسی.....
۱۶۶.....	دفاع نظامی.....
۱۷۸.....	دفاع اقتصادی.....
۱۸۴.....	دفاع فرهنگی.....
۱۹۱.....	رویکرد سیاسی اجتماعی در اندیشه دفاعی امام خمینی (ره).....
۱۹۴.....	رویکردهای علمی فناوری در اندیشه دفاعی امام خمینی (ره).....
۱۹۶.....	راهبرد دفاع همه‌جانبه در اندیشه امام خمینی (ره).....
۱۹۶.....	دفاع همه‌جانبه.....
۲۰۰.....	رهبری ولایت امر و امامت امت و فرمان‌های کل قوا.....
۲۰۱.....	نقش نیروهای مسلح در دفاع همه‌جانبه.....
۲۰۲.....	رسالت نیروهای مسلح در اندیشه دفاعی حضرت امام خمینی (ره).....
۲۰۸.....	رسالت نیروهای مسلح در منطقه و جهان اسلام.....
۲۰۹.....	اصول و ویژگی‌های اساسی نیروهای مسلح.....
۲۰۹.....	بخش چهارم: دفاع ملی از منظر مقام معظم رهبری.....
۲۱۶.....	بخش پنجم: مؤلفه‌های دفاع ملی و سیاست دفاعی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی).....
۲۱۶.....	ارزش محوری.....
۲۱۸.....	تکلیف‌مداری.....
۲۱۸.....	شهادت‌طلبی.....
۲۱۹.....	الهام‌بخشی.....
۲۲۰.....	انسان‌محوری.....
۲۲۱.....	تأکید بر تداوم نقش‌آفرینی مردم در دفاع.....
۲۲۲.....	شخصیت‌بخشی به نیروهای مسلح.....
۲۲۳.....	نهراسیدن از دشمن.....
۲۲۳.....	تأکید بر حفظ انسجام و وحدت.....
۲۲۴.....	تأکید بر نوآوری و ابتکار.....
۲۲۵.....	تأکید بر حفظ روحیه بسیجی.....
۲۲۶.....	انضباط‌محوری.....
۲۲۶.....	ضرورت داشتن اعتماد به نفس.....
۲۲۷.....	توان‌محوری.....

بخش ششم: مبانی دفاع در قانون اساسی و اسناد بالادستی ۲۳۰

فصل چهارم: مبانی جنگ ۲۳۳

بخش اول- فلسفه جنگ در مکاتب مختلف ۲۳۵

فلسفه جنگ غربی ها ۲۳۵

فلسفه جنگ چینی ها ۲۳۶

فلسفه جنگ اعراب جاهلی ۲۳۷

جایگاه جنگ در دوران تاریخی ایران باستان ۲۳۷

فلسفه جنگ از نگاه رومیان ۲۳۸

فلسفه جنگ از نگاه عثمانی ها ۲۳۸

فلسفه جنگ از دیدگاه اسلام ۲۳۸

دیدگاه اندیشمندان درباره دفاع و امنیت ۲۴۰

اهداف جنگ ۲۴۱

دیدگاه ها: جنگ ۲۴۴

بخش دوم- پیرامون پارادایم های جنگ های اخیر و آینده ۲۴۶

پیشران های جنگ های اخیر ۲۴۶

پیشران های جنگ آینده ۲۵۳

چشم انداز آینده پارادایم های جنگ ۲۵۶

تقسیم بندی پارادایم های جنگ از نظر زمان ۲۶۳

نسل پنجم جنگ در آینده با سه رویکرد معجز به شرح زیر اجرا می گردد ۲۶۵

انتخاب پارادایم جنگ ۲۶۷

بخش سوم- ویژگی های راهبردی و مشترک جنگ های آینده ۲۶۹

ویژگی های جنگ آینده ج.ا. ایران با تأکید بر دفاع ۲۷۳

منابع ۲۷۵